

Original Article

The implications of newly discovered evidence for arbitration proceedings under Iran's arbitration law, the UNCITRAL Model Law on International Commercial Arbitration (1985), and the ICC International Court of Arbitration

Abdollah Khodabakhshi Shalamzari^{*1} , Hossein Shabani Silakhori² , Saeed Mohseni³ , Reza Maboudi Neishabouri⁴

¹ Assistant Professor of Private Law Department, Faculty of Law and Political Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

² Phd Student of Private Law, Faculty of Law and Political Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

³ Associate Professor, Department of Private Law, Faculty of Law and Political Science, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

⁴ Assistant Professor of Private Law Department, Faculty of Law and Political Sciences, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran.

[10.22080/LPS.2024.26435.1586](https://doi.org/10.22080/LPS.2024.26435.1586)

Received:

December 14, 2023

Accepted:

July 5, 2024

Available online:

November 22, 2025

Keywords:

Discovery of new evidence; Review of arbitral awards; Arbitrator's authority; Newly discovered evidence; Arbitral award

Abstract

Evidence that was unavailable to the arbitrator due to concealment or deception may constitute newly discovered evidence capable of affecting the arbitral award. In certain national legal systems, international arbitration conventions, and procedural rules of arbitral institutions, the emergence of such evidence permits a review of the arbitral award by the arbitrator, thereby enhancing guarantees of justice and fairness while reducing judicial caseloads. However, most national laws, international arbitration conventions, and arbitral institutions deny arbitrators this authority. Overall, this research demonstrates that the review of arbitral awards may, in some cases, be conducted by courts and, in others, by arbitrators. In common-law legal systems, unlike civil-law legal systems, arbitrators may revise their awards after issuance upon discovering new evidence. Within arbitral institutions, the review of arbitral awards based on newly discovered evidence is generally permissible only when expressly authorized by the arbitration agreement. Under the current Iranian legal framework, newly discovered evidence can prompt courts to review arbitral awards. Although Article 33 of the Iranian International Commercial Arbitration Law seems to permit arbitrators to re-examine arbitral awards, existing ambiguities have led to inconsistent practices. In domestic arbitration, there is no explicit legal provision allowing arbitrators to revisit their decisions; nevertheless, this does not prevent courts from annulling an arbitral award based on newly discovered evidence.

***Corresponding Author:** Abdollah Khodabakhshi Shalamzari

Address: Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, **Email:** dr_khodabakhshi1356@um.ac.ir
Iran.

Extended abstract

1. Introduction

Today, despite its effectiveness in dispute resolution, arbitration faces significant criticism, particularly because most national laws and international conventions restrict the ability to amend or review arbitral awards. However, when newly discovered evidence that could affect the award emerges, some legal systems permit the arbitrator to reconsider it.

In any event, the possibility of obtaining evidence from the opposing party or third parties—commonly referred to as the rule of evidence discovery—is recognized as a right of the parties and falls within the powers of arbitrators. However, due to differences among legal systems, certain international commercial arbitration laws lack protective provisions in this regard, despite the clear necessity of such mechanisms in international commercial arbitration.

Some international organizations, such as the International Union of Lawyers, have established appropriate rules governing the conditions for discovery requests, the types of evidence subject to discovery, and effective enforcement mechanisms. These rules can serve as valuable models for national legislators aiming to address deficiencies and reform international commercial arbitration regulations.

The discovery of evidence refers to obtaining access to specific evidence that was previously unavailable to the arbitrator due to concealment or deception and that may significantly impact the arbitral award. Under the national laws of certain countries, arbitration conventions, and the rules of

arbitral institutions, arbitrators are permitted to review arbitral awards on this basis. However, most national regulations, international arbitration conventions, and arbitral institutions deny arbitrators such authority.

Moreover, the rules governing the examination and discovery of evidence in arbitration differ from those applicable in judicial proceedings. The role of the arbitrator—based on the principle of party autonomy—in managing the presentation and evaluation of evidence also varies significantly between common law and civil law legal systems.

2. Methods

The research employs a library-based and documentary approach for data collection. The primary research methods include document analysis and digital data storage. Relevant information is gathered through library research using available printed and electronic sources related to the subject, such as books, articles, academic journals, conference papers, legal documents, online databases, dictionaries, and encyclopedias.

Accordingly, both domestic and foreign sources relevant to the research topic are first collected. These sources are then systematically reviewed, analyzed, and documented through note-taking. Based on this process, the research is developed and structured. Therefore, the research methodology employed in this study is descriptive, analytical, and comparative.

3. Findings

Today, in most legal systems, as well as under the arbitration provisions of international conventions and arbitral institutions, the discovery of new evidence may lead to the reconsideration of arbitral awards. This process enhances guarantees

of justice and fairness while reducing the number of judicial cases. Comparative analysis shows that such reviews are sometimes conducted by courts and, in other instances, by arbitrators.

Under Iranian law, only the former mechanism—judicial review of arbitral awards—is explicitly recognized. Although Article 33 of the International Commercial Arbitration Law appears to permit arbitrators to re-examine arbitral awards, existing ambiguities have led to inconsistent practices. In domestic arbitration, there is apparently no explicit legal basis for an arbitrator's re-entry; nevertheless, this does not preclude courts from annulling an arbitral award based on newly discovered evidence.

4. Conclusion

As a result, the arbitral award is issued without consideration of the newly discovered evidence. Under the national laws of certain countries, arbitration-related conventions, and the procedural rules of arbitral institutions, arbitrators may be authorized to review arbitral awards; however, most national regulations, international arbitration conventions, and arbitral institutions deny arbitrators this authority. Nevertheless, the discovery of new evidence remains one of the most important grounds for reconsidering arbitral awards.

This review mechanism applies in cases where a decision has been rendered without full knowledge of the true facts of the dispute or where an incorrect understanding of the dispute has resulted from an error by the adjudicating authority. When the true facts emerge after the issuance of the award, the inaccuracy and unfairness of the arbitral decision become evident. In other words, the arbitrator issued the award under the

influence of a mistake arising from personal or external factors, often due to the conduct of the parties. Under such circumstances, it is consistent with principles of justice and fairness to allow the arbitrator to reconsider the award in light of the newly discovered facts, depart from the prior decision, and issue an appropriate new award.

Pursuant to Clauses (f) and (h) of Article 33 of the Iranian International Commercial Arbitration Law, if an arbitral award is based on a document whose falsity has been established by a final judgment, or if evidence is discovered after the issuance of the award demonstrating that the opposing party concealed documents or caused their concealment, the arbitral award may be re-examined either directly by the arbitrator or upon the request of the parties.

Nevertheless, in domestic arbitration proceedings under Iranian law, there is no explicit legal basis for the arbitrator's re-entry. However, this absence does not preclude the courts from annulling an arbitral award based on newly discovered evidence.

Funding

There is no sponsorship available.

Authors' Contributions

The authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. All authors approved the manuscript's content and agreed on all aspects of the work.

Conflict of Interest

The authors declare that they have no conflicts of interest.

Acknowledgments

The authors would like to express their sincere gratitude to all those who contributed to this research, especially Dr.

Khodabakhshi, Dr. Mohseni, and Dr. Maboudi, for their valuable scientific advice.

علمی پژوهشی

دلیل جدید و رأی داوری در نظام حقوق داوری ایران و قانون نمونه آنستیتال و دیوان بین المللی داوری

عبدالله خدابخشی شلمزاری*^۱، حسین شعبانی سیلاخوری^۲، سعید محسنی^۳، رضا معبودی نیشابوری^۴

^۱ استادیار گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
^۲ دانشجوی دکتری حقوق خصوصی، دانشکده حقوق علوم و سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
^۳ دانشیار گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.
^۴ استادیار گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

[10.22080/LPS.2024.26435.1586](https://doi.org/10.22080/LPS.2024.26435.1586)

چکیده

دلیلی که در داوری به جهت کتمان یا فریبکاری در اختیار داور نبوده است، به عنوان دلیل جدید، موثر بر رأی داوری است. البته مطابق با مقررات ملی برخی کشورها، کنوانسیون‌های مربوط به داوری و همچنین رویه دیوان‌های داوری دلیل جدید موجب بازنگری مجدد رأی داوری توسط شخص داور می‌شود، که به نوبه خود منجر به افزایش تضمین عدالت، انصاف و کاهش پرونده‌های قضایی دادگستری می‌گردد هر چند اکثر مقررات ملی، کنوانسیون‌های بین‌المللی داوری و دیوان‌های داوری این اختیار را از داور سلب نموده‌اند. به طور کلی در این تحقیق معلوم شد گاهی بازنگری در رأی داوری توسط محاکم و گاهی توسط داور محقق می‌شود. در نظام حقوقی کامن‌لا برخلاف نظام حقوقی رومی-ژرمنی، داور می‌تواند پس از صدور رأی، به دلیل دسترسی به دلیل جدید در رأی خویش بازنگری کند. در دیوان‌های داوری امکان بازنگری در رأی داوری به دلیل کشف دلیل تازه صرفاً براساس موافقتنامه داوری ممکن است. به هر حال در حقوق ایران باتوجه به مقررات کنونی دلیل جدید منجر به بازنگری رأی داوری توسط محاکم پیش بینی شده است؛ هر چند به موجب ماده ۳۳ قانون داوری تجاری بین المللی در شرایطی اجازه بازبینی مجدد رأی داوری توسط داور را پیش بینی شده است ولیکن ابهامات ناشی از آن منجر به رویه‌های متعارض شده است. در هر صورت در روند رسیدگی داوری داخلی ظاهراً مستندی برای ورود دوباره داور نیست ولی مانع ابطال رأی داوری با دلیل تازه نمی‌شود.

تاریخ دریافت:

۲۳ آذر ۱۴۰۲

تاریخ پذیرش:

۱۵ تیر ۱۴۰۳

تاریخ انتشار:

۰۱ آذر ۱۴۰۴

کلیدواژه‌ها:

کشف دلیل جدید، دلیل جدید، رأی داوری، بازبینی رأی داوری، اختیارات داور

* نویسنده مسئول: عبدالله خدابخشی شلمزاری
آدرس: دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران.

ایمیل: Dr_khodabakhshi1356@um.ac.ir

۱ مقدمه

که موجب اشکالات رای داور می شود، کشف دلایل جدید است که منجر به بازبینی مجدد روند داور و در نهایت صدور رای تازه می‌گردد. به همین دلیل نقش داور بعد از صدور رأی نیز حائز اهمیت است و مباحثی مانند قلمرو و حدود دخالت داور را مطرح می‌کند. اما سوالی که در این پژوهش بدان پرداخته می‌شود آن است که براساس حقوق ایران با رویکرد تطبیقی دو نظام حقوقی نوشته و کامن لا، آیا داور حق دارد در مواردی که دلایل جدید را کشف می‌کند، رأی تازه صادر کند؟ در واقع با اشتباهات داور براساس دلایل جدید چه باید کرد؟ در خصوص اموری که داور تصمیم‌گیری نکرده، آیا داور حق صدور رأی جدید و تکمیلی را دارد؟ سوال اصلی آن است که در روند رسیدگی داور داخلی امکان ورود دوباره داور به دلیل کشف دلیل تازه وجود دارد؟ و در نهایت تاثیر کشف دلیل در حقوق ایران با رویکرد تطبیقی و راهکار آن براساس داور ملی و بین‌المللی در این پژوهش مورد مطالعه قرار خواهد گرفت.

۲ مفهوم کشف دلیل جدید^۱

پس از صدور رای داور، این امکان وجود دارد که دلیل جدیدی کشف گردد. منظور از کشف دلیل جدید آن است که به دلیل معینی دسترسی پیدا شود که به هر جهتی در تصرف طرف مقابل دعوا و یا شخص ثالث است و در اختیار داور گذاشته نمی شود (Malley, 2005: 373). ضرورت برگزاری یک داور منظم و عادلانه داور را ملزم به رعایت قلمرو موضوع دعوا می‌کند. با وجود این، امکان اصلاح یا تکمیل ادعاها و دفاعیات طرفین در طول رسیدگی داور وجود دارد مگر آنجایی که طرفین نسبت به طرح دعوا دیگری محدودیتهایی مقرر کرده باشند یا مقررات، اصلاح یا تکمیل را به علت تاخیر یا تبعیض نسبت به طرف دیگر مجاز تشخیص ندهد (محبی، ۱۳۹۸: ۶۳۶). در هر حال اصلاح یا تکمیل ادعاها و دفاعیات طرفین باید تابع مقرراتی باشد؛

داوری یک روش خصوصی حل و فصل اختلافات است که به موجب موافقتنامه داور، شخصی به نام داور موضوع مشخص مورد اختلاف را با اختیار تام مبنی بر کشف حقیقت به موجب حکم قطعی و لازم الاجرا را رفع می‌کند. ویژگی مهم داور لزوم توافق میان طرفین داور، قطع اختلاف و لازم الاجرا بودن احکام داور است. صرف نظر از این موارد موضوع دعوا باید برای داور معلوم و معین باشد تا رسیدگی او میسر گردد و ثانیاً داور بتواند با توجه به ابزارهای واقعی قانع کننده به کشف حقیقت نائل آید (خدابخشی، ۱۳۹۷: ۲۷). اما در رابطه با موضوع اصولاً تعیین موضوع دعوا و یا خواسته توسط متقاضی داور مطرح و طرف دعوی نیز در جلسات و رسیدگی و لوايح خویش نسبت به آن دفاع می‌کند. آنچه موضوع دعوا را تبیین و تثبیت می‌کند، ادعاها دفاعیات متقابل طرفین اختلاف است که نزد داور مطرح می‌شود و او با توجه به آن رسیدگی و حکم مربوط را استخراج می‌کند. تثبیت موضوع دعوا متأثر از اصل تغییر ناپذیری دعواست که طرفین و داور را مقید و محدود می‌کند، تا در آن چارچوب حرکت کنند (محسنی، ۱۳۸۹: ۸۹). بدین ترتیب طرفین داور باید بتوانند آزادانه دلائل متعاقب را ارائه کنند. در بحث داور هم به مانند رسیدگی های قضایی، تلاش برای کشف و تبیین حقیقت اختلافات مطروحه در جریان است. در این خصوص بین حقوق نوشته و حقوق کامن لا در روند تحصیل و کشف دلایل اختلافاتی وجود دارد. با این حال داور مکلف است که براساس دلایل و مدارک ارائه شده، رای صادر کند. پیرامون آن، گاهی طرفین داور برخی از اسناد و دلایل را بنا بر مصالح خاصی به داور ارائه نمی‌کنند یا اینکه دلایل نزد شخص ثالثی است که ارائه آن در داور موجب تغییر رای داور می‌شود. همچنین به موجب دلیل تازه، رأی داور ممکن است اشکالات متعددی داشته و نیازمند تکمیل یا تصحیح باشد. به هر حال یکی از مواردی

¹ Discovery new Evidence

اسناد موضوع حقوق و مزایای قانونی مدنظر قرار داده شده و از بررسی آنها توسط طرف مقابل جلوگیری شود. در هر صورت با توجه به تفاوت های نظام حقوقی انگلستان با سایر نظام های حقوقی، بسیاری از نویسندگان استفاده از اصطلاح تحصیل دلیل در روند داوری بین المللی را ترجیح داده- اند (Hodge & Matthews, 2012: 101). بنابراین در نظام حقوقی کامن لا کشف اسناد و مدارک با هدف مطلع کردن طرفین در خصوص وجود و محتوای اسناد مرتبط در تصرف طرف دیگر یا شخص ثالث انجام می گیرد. در نظام حقوقی کامن لا تحصیل دلیل اصولاً از حقوق اصحاب دعوا است و این امکان را برای آنها فراهم می کند که پیش از شروع محاکمه تمامی اطلاعات و ادله مرتبط با موضوع دعوا را از طرف مقابل و یا اشخاص ثالث وصول کنند. لذا هر طرف دعوا و یا اشخاص ثالث موظف هستند همه مدارک مرتبط با دعوا را که تحت اختیار و کنترل آنها هست به استثنای اسناد تحت حفاظت قانونی برای بررسی در اختیار طرف دیگر قرار بدهند (Brown, 2002: 274). به همین دلیل در نظام کامن لا دلیل جدید موثر در نتیجه داوری است و امکان بازبینی مجدد تصمیم داوری توسط داور را فراهم می سازد (Kelali, 2006: 310).

بر خلاف نظام حقوقی کامن لا روند تحصیل دلیل در نظام حقوقی نوشته، بگونه ای که از دادگاه انتظار می رود تا روند تحصیل دلیل را بطور قاعده مند آغاز نماید. در نتیجه در نظام حقوقی نوشته، قاضی در روند تحصیل دلیل نقش فعال تری دارد. علاوه بر این بر خلاف نظام حقوقی کامن لا ارائه اسناد ابزاری جهت مطلع کردن طرفین از ادله موجود قبل از شروع جریان دادرسی نمی باشد (2015: 376). مضافاً در نظام حقوقی نوشته طرفین نمی توانند بعد از ختم رسیدگی، ادعاهای جدید ارائه نمایند. در خصوص فرآیند کشف دلیل، طرف تقاضا شده ملزم به ارائه اسناد و مدارک مبتنی بر درخواست طرف دیگر در مرحله دادرسی نمی باشد؛ چرا که در اینصورت درخواست اسناد از طرف مقابل

زیرا آثار زیانباری مانند ایجاد هزینه های مالی هنگفت و اطاله دادرسی دربرخواهد داشت. معمولاً مرجع رسیدگی بنا به درخواست هر یک از طرفین دعوا یا راساً در صورت کشف دلیل موثر و جدید بازنگری در رای می کند (Malley, 2005: 379). وضعیت مدارک که منجر به بازنگری و اصلاح داوری می شود با توجه به مقررات ملی و کنوانسیون های بین المللی در داوری محدود می باشد به گونه ای که هر گونه مدرکی منجر به بازنگری و اصلاح رأی داور نیز نخواهد شد. دیوان داوری بنا بر درخواست هر یک از طرفین دعوا باید بر اساس شواهد یا هرگونه سند یا مدرک یا شهادت در صورتی که موثر در نتیجه داوری باشد یا راساً در جهت کشف حقیقت اقدام نماید (Kolley, 1988: 695).

کشف دلیل موثر و جدید پس از صدور رای داور موجب بازنگری در رای می شود که حسب نظام های مختلف حقوقی، آثار مختلفی در این باره شناسایی می گردد. اما فرآیند تحصیل دلیل قبل از صدور رای نقش موثری در ساختار بازبینی آرا پس از صدور رای به موجب دلیل جدید می گذارد که مطالعه آن خالی از لطف نیست.

در آمریکا، کشف اسناد و مدارک یکی از ابزارهای کشف حقیقت جهت دستیابی به اطلاعات، قبل از جریان رسیدگی می باشد. کشف حقیقت شامل استشهاد، سوال و درخواست اعتراف می باشد. این موارد بصورت موردی در داوری بین المللی تحت تاثیر بسیار داوران و مشاوران آمریکایی یا در صورتی که موافقتنامه داوری طرفین چنین مواردی را اجازه داده باشد، به کار گرفته می شود (Girsberger & Voser, 2016: 738). اما اصطلاح افشای اسناد در حقوق انگلستان در روند دادرسی دادگاه های انگلیس به کار گرفته می شود؛ به نحوی که یک طرف ملزم به افشای تمام اسنادی است که به ضرر او یا طرف مقابل او بوده، یا اینکه موضع طرف مقابل را ثابت می نماید (به نفع طرف مقابل است). بعد از افشای اسناد، اسناد توسط طرف دیگر بررسی می گردد. البته در لیست اسناد ارائه شده باید

۳ تأثیر کشف دلیل جدید بر رأی داور

یکی از مهمترین تأثیرات کشف دلیل جدید بر داور پس از صدور رأی، بازنگری آرای داور است که در پرتوی آن امکان اجرای عدالت و احراز واقعیت را بیش از پیش ممکن می‌سازد. به همین دلیل در اسناد مختلف بین‌المللی امکان بازنگری آرا به عنوان یکی از مبناهای و معیارهای اولیه حقوق مدنی و سیاسی و دادرسی عادلانه شناخته شده است. در نظام کامن‌لا مسئله کشف دلایل جدید یکی از طرق اصلاح و بازنگری در آرای داور برشمرده می‌شود که مطابق با آن به موجب دلایل جدید آرای داور مورد بررسی مجدد و بازنگری قرار می‌گیرد. پیشینه داور حاکمی از آن است که در ابتدا در کنوانسیون‌های بین‌المللی داور مسئله کشف و اعمال قاعده کشف دلیل به دلیل محرمانه بودن امور تجاری نزد طرفین اختلاف و همچنین کاهش سرعت رسیدگی داور به تصویب نرسید (Thomas, 2017: 5). اما امروزه مورد توجه بسیاری از دیوان‌های بین‌المللی داور مثل دیوان داور آی‌سی‌سی‌آی قرار گرفته است.

بازنگری در آرای داور به دو روش اصلاحی و عدولی صورت می‌پذیرد. در حالت اول مرجعی غیر از مرجع رسیدگی کننده به دعوا تصمیم داور را مجدداً مورد بررسی قرار می‌دهد؛ در حالی که در روش عدولی راهی برای جبران اشتباهات احتمالی که ممکن است در آراء داور پیدا کرده باشد، مورد بازنگری مجدد قرار می‌گیرد. همچنین در تقسیم بندی دیگری، در برخی از مراجع یا قواعد داور، امکان بازبینی کامل (ابطال) یا نسبی (اعاده دادرسی و ...) در مورد رأی داور پیش‌بینی شده است (ماده ۵۲ کنوانسیون واشنگتن). در هر صورت دخالت دادگاه‌های ملی در تصحیح رأی داور، بسته به نوع مقررات هر کشور، کم‌وبیش مشهود است. با این حال، دادگاه نقش مرجع تجدیدنظر را ندارد که در مقام ارزیابی کاملی از رأی داور باشد و بدین‌سان، بخشی از اشتباهات داور هرگز رفع نمی‌شود

قبل از جریان رسیدگی و قبل از ارائه لوایح مزایای مرحله دادرسی را از بین می‌برد. دستور به ارائه اسناد و مدارک در نظام‌های حقوقی نوشته به ندرت صادر میشوند و اگر هم بشوند تعداد محدودی از اسناد را دربرمی‌گیرند (Greenberg, et al., 2015: 320). در نتیجه در حقوق روی-ژرمنی اساساً کشف دلیل جدید وجود ندارد و یا به شکل وسیع نظام کامن‌لا مطرح نمی‌گردد (Ghasempour & Tashdidi, 1393: 86). با این وصف دیوان داور بر اساس قانون حاکم بر موافقتنامه داور سیستم کشف را یا اعلام خواهند کرد یا نمی‌پذیرند.

به عقیده گری بون افشای اطلاعات در روند داور بین‌المللی، در ارائه اسناد و مدارک تجلی می‌یابد. داوران بین‌المللی نیز بر این عقیده اند که هدف ارائه اسناد در داور بین‌المللی کاملاً واضح و مشخص است ولی بین داوران حقوق کامن‌لا و حقوق نوشته قابل مباحثه می‌باشد (Born, 2021: 224). در هر حال، در داوریه‌های بین‌المللی جهت افشای اطلاعات و کشف دلایل، داوران به طرفین امکان تحصیل اسناد و مدارک از طرف مقابل را ارائه می‌نمایند (Veeder, 2006: 59). در نتیجه با ورود به فرآیند داور حق تحصیل برای طرفین ایجاد نشده و در هر صورت این حق با دستور دیوان داور به طرفین اعطا می‌گردد. در زمینه ارائه اسناد و مدارک در روند داوریه‌های بین‌المللی چارچوب تقریباً همگانی و پذیرفته شده‌ای بین داوران بین‌المللی وجود دارد. نکته ای که باید مورد توجه قرار گیرد اجماع و اتفاق نظر تمامی صاحب نظران داور بین‌المللی در خصوص ممنوعیت دریافت و بررسی مستندات در روند تحصیل و ارائه در داور بین‌المللی می‌باشد. به همین دلیل اصولاً دلیل جدید موجب حق ورود مجدد داور در تغییر رأی نیست.

در این خصوص امروز بیشتر حقوقدانان بر ایجاد ساز و کار تجدید نظر در آرای داوری به دلیل نامنسجم بودن و ناهماهنگی و تناقض در سیستم کنونی داوری بین المللی و وجود برخی از قضایا که حاکی از خطر حقیقی و بالقوه تصمیمات داوری ناهماهنگ هست تاکید کرده‌اند. البته به نظر می‌رسد بازبینی در آرای داوری منجر به سازگاری و انسجام بیشتر آرای داوری می‌شود و از بسیاری از تناقضات جلوگیری می‌کند. وجود ساز و کار تجدید نظر امکان اصلاح و جبران اشتباهات حقوقی و اشتباهات جدی موضوع را فراهم می‌آورد و این امر بدان معناست که احتمال رسیدن به یک تصمیم صحیح بیشتر می‌شود. دستیابی و نیل به تصمیم صحیح و درست همچنین از این نظر که ممکن است آن تصمیم منافع طرفین را به شدت تحت تاثیر قرار دهد مهم است (Sweet&Grisel,2017:124-125). با ملاحظاتی مربوط به قطعیت سرعت و صرفه جویی های اقتصادی در داوری های بین المللی تجاری این امر تایید می‌گردد. اعمال قاعده کشف دلیل به نوعی تجدید نظر از آرای داوری محسوب می‌شود که در فرض کشف تقلب و جعل از سوی یکی از طرفین داوری یا حتی ثالث و همچنین افشای اسناد و دلائل جدید که در زمان رسیدگی مکتوم بوده و در دسترس نبوده است، منجر به تصمیم گیری مجدد داور می‌شود هر تقصیری در کتمان دلائل وجود نداشته باشد. بدین طریق داور حق خواهد داشت رای خویش را اصلاح یا به طوری کلی تغییر دهد (نیکبخت، ۱۳۹۰: ۱۶۶-۱۶۷). باین حال اصل حاکمیت قاعده کشف دلیل منوط به واگذاری حق تجدید نظر در آرای داوری به موجب پیدا شدن دلائل جدید و برملا شدن تقلب و جعل بر اساس موافقتنامه داوری که مظهر قصد مشترک طرفین است، می باشد. به عبارت دیگر در فرض سکوت موافقت نامه داوری در مورد اختیار داور در مورد قاعده کشف دلیل منجر به رجوع به قواعد داوری حاکم می گردد(منصورآبادی، ۱۳۸۴: ۸۳). در موارد سکوت موافقتنامه داوری و مقررات شکلی حاکم بر داوری در خصوص تجدید نظر موضوع صلاحیت

(3: Drahozal,2014). با این حال نظامهای حقوقی مختلف در اینکه ممکن است بعد از صدور رأی داور، دلایل دیگری کشف شود و مبنای دعوای تازه‌ای برای ابطال آن قرار گیرد، رویکرد مثبتی دارند. در حقوق کامن لاهر دو روش اصلاحی که مطابق با آن بررسی رای داوری توسط مرجعی غیر از داور صورت می‌پذیرد و همچنین روش عدول از رای داوری توسط داور تحت عنوان تجدید نظر از آرای داوری پیش بینی شده است (Kim,2011: 242).

با این حال، کشف دلایل تازه با اظهارات شفاهی یا کتبی داور که صرفاً به وجود برخی نواقص یا اشتباهات مانند اعمال مجرمانه و تبانی و خروج از بی‌طرفی اشاره دارد، متفاوت است و این پرسش مطرح می‌شود که آیا صرف اظهارات داور، بدون کشف دلیل تازه می‌تواند مبنای دعوای تازه‌ای شود؟ اعم از اینکه مستقیماً به عنوان ابطال رأی استناد شود یا بر اساس آن اظهارات، ابتدائاً در دادگاه مدلل شوند (برای مثال، داور اظهار نموده که برخی از مدارک را نادیده گرفته و این امر با اقامه دعوا در دادگاه ثابت شود) و به دنبال آن، دعوای ابطال طرح شود. روشن است برخی از اظهارات، مانند تبانی و خروج از بی‌طرفی و دریافت وجه، با رعایت شرایط قانونی می‌تواند مبنای دعوای جزایی باشد و با صدور حکم جزایی می‌توان دعوای ابطال رأی داوری را اقامه کرد. اما واقع مطلب این است که اصولاً بعد از صدور رأی، صرف اظهار مغایر (نظیر اظهار شاهد یا رجوع از شهادت و نیز اظهار داور یا قاضی یا رجوع از سوگند و ادعای کذب آن)، نباید اثری در روابط طرفین داشته باشد. در مورد محکومیت جزایی به دلیل اعتبار احکام جزایی، با رعایت شرایط مقرر، باید از تأثیر رأی جزایی برای اقامه دعوای مجدد ابطال دفاع کرد. در مورد دیگر دلایل نیز اگر در رأی مدنی منعکس شود به سختی می‌توان مانع از اثرگذاری آن در رأی داور شد اما خارج از این امر، مواردی مانند صرف اعلام اشتباه داور یا اقرار به ارتکاب هر عملی مغایر با اهداف داوری، از اسباب بی‌اعتباری رأی داور محسوب نمی‌شود (Baker& McKenzie,2010:293).

گرفته شده است (Bishop, 2006: 18). اما در سیستم حقوقی کامن‌لا امکان بازنگری ماهوی آرای داوری توسط داور ممکن است. حقوقدانان سیستم حقوقی کامن‌لا بیان کرده‌اند که احتیاط اقتضا می‌کند که انسان در جهت کشف و هر مجهولی به ویژه مجهولات قضایی به دانش و آگاهی خود بسنده نکرده و برای احراز واقع و دستیابی به حقیقت راه قضاوت مجدد را نباید ببندد بدون تردید تجدیدنظر از جمله روش‌های مقبولی است که می‌تواند در روشننگری هرچه بیشتر مجهولات که مفید و موثر در نتیجه تصمیمات داوری باشد، هر اقدام لازم را انجام دهد. همچنین بی‌طرفی در قضاوت از جمله لوازم ذاتی دادرسی عادلانه محسوب می‌شود که با در نظر گرفتن این معنا در صورتی که قضاوت با تصور اینکه اصحاب دعوا تمامی مدارک را ارائه کرده‌اند، دادرسی را انجام داده و تصمیم‌گیری کرده باشد با وجود مرحله تجدید نظر و رسیدگی مجدد به پرونده احتمال بی‌عدالتی و جانب‌داری را منتفی خواهد شد. همچنین وجود تجدید نظر منجر به افزایش اعتماد و اطمینان مردم بر اساس عدالت و انصاف در مورد دعاوی آنها نیز خواهد شد (Frank, 2005: 1521).

۴٫۱ تأثیر کشف دلیل جدید بر داوری در حقوق ایران

در حقوق ایران تأثیر کشف دلیل جدید بر داوری حکایت از وضعیت دوگانه‌ای برای بازبینی مجدد آرای داوری می‌کند. با این توضیح که به عقیده مشهور حقوقدانان، براساس قانون آئین دادرسی مدنی در حقوق ایران بازنگری آرای داوری از طریق داور پیش‌بینی نشده است و قانونگذار در ماده ۴۸۹ ق.آ.د.م ابطال رای داور از طریق محاکم دادگستری را در شرایط ویژه پیش‌بینی نموده است. با این حال روش عدول از رای داوری توسط داور در ماده ۳۳ قانون داوری تجاری بین‌المللی پیش‌بینی شده است ولیکن ابهامات ناشی از آن منجر رویه قضایی مشوش شده است. هر چند به نظر نگارنده، مطابق با مقررات داوری تجاری بین‌المللی، کشف

مرجع داوری برای تجدید نظر و نیز موارد آن از موضوعات چالش برانگیز به ویژه در داوری‌های بین‌المللی می‌باشد به طوری که اکثر مقررات داوری همانطور که در گفتار قبلی مورد مطالعه قرار گرفت، در مورد امکان تقاضای تجدید نظر در رای داوری و اجابت آن توسط مرجع داوری ساکت هستند.

۴ مطالعه تطبیقی تأثیر کشف دلیل جدید بر داوری

مقررات کشورها و کنوانسیون‌های بین‌المللی در خصوص تأثیر کشف دلیل جدید در فرآیند داوری متفاوت است. به طور کلی کشف دلیل جدید به نحوی که موثر باشد، موجب بازبینی مجدد رای داوری می‌شود اما در مورد نحوه بازبینی تفاوت‌هایی وجود دارد. بازنگری مجدد تصمیم داوری در مقررات ملی کشورهای مختلف که سیستم حقوقی رومی-ژرمنی دارند، بیشتر از طریق محاکم دادگستری انجام می‌شود. این کشورها اعتراض به تصمیم داور را در شرایط ویژه در صلاحیت محاکم دادگستری قرار داده‌اند. در مورد امکان بازنگری مجدد آرای داوری توسط داور میان حقوقدانان سیستم حقوقی رومی-ژرمنی اختلاف نظر وجود دارد. گروهی از حقوقدانان با این استدلال که طرفین اختلاف با انتخاب روش داوری به منظور حل و فصل اختلافات میان خود به اصل قطعیت آرای داوری توجه داشته‌اند. آرای داوری را قطعی و لازم‌الاجرا قلمداد کرده‌اند. همچنین آنها معتقدند که ایجاد سازوکار تجدیدنظر منجر به کاهش انعطاف‌پذیری نظام داوری خواهد شد. به طور کلی می‌توان گفت مهمترین و برجسته‌ترین امتیاز و قطعیت آرا در دعاوی تجاری بین‌المللی سرعت بیشتر و هزینه کمتر حل و فصل می‌باشد (Caron, 1992: 23). اما در مقابل نظری وجود دارد که قطعیت تصمیمات داوری با اصول مهم دیگر از جمله صحت و عادلانه بودن آنها در تعارض است. به همین دلیل در مقررات برخی کشورها با حقوق رومی-ژرمنی برای تضمین اهداف مذکور روش‌های بازبینی از آرا با یکسری از محدودیت‌ها در نظر

۲۸۳). بنابراین به طور کلی آرای که دیوان داورى مطابق مقررات قانون داورى تجارى بين المللى صادر مى کند قطعى و لازم الاجرا است مگر اينکه يکى از موجبات عدم اعتبار راي در مورد آن صدق نمايد. مقررات داورى تجارى بين المللى ايران مواردى را که ممکن است راي داورى بين المللى را بى اعتبار کند احصا نموده است. در خصوص ضمانت اجراى موارد مندرج در بندهاى ح و ط ماده ۳۳ طرفى که از سند مجعول يا مکتوم متضرر شده است مى تواند درخواست تجديد نظر از راي داورى را به عمل آورد مگر در صورتى که طرفين به نحوى ديگر توافق کرده باشند. در هر صورت به دليل اقتباس ناصحیح در صورت پيدا شدن مدارک جديد به عنوان يکى از موارد بازنگرى مجدد تصميم داورى ابهام ناشى از اين بند صرف نظر از صحت و سقم حالات مختلفى که مى توان براى آن تصور نمود اصولاً از حيث تأثيرى که بر قطعى و لازم الاجرا بودن راي داورى مى گذارد مفيد و مطلوب نيست (خدابخشى، ۱۳۹۷: ۶۰۷). ابهام ماده ۳۳ مقررات داورى تجارى بين المللى ناشى از آن است که معلوم نيست که آيا مهلت سه ماهه براى درخواست ابطال راي پيش بينى شده شامل بندهاى ح و ط ماده ۳۳ مقررات داورى تجارى بين المللى مى شود يا خير در اين مورد رويه عملى مناسب در مسير صحيح خود وجود ندارد و معمولاً بندهاى ح و ط ماده ۳۳ مقررات داورى تجارى بين المللى همانند ساير حالات ابطال راي داور توسط محاکم قضايى انگاشته شده اند. در حالى که بند ح و ط ماده ۳۳ امکان بازنگرى مجدد راي داورى توسط داور را فراهم نموده است و با ابطال راي داور توسط محاکم قضايى بسيار متفاوت است (سيفى، ۱۳۹۸: ۱۰۶-۱۰۳).

به طور کلی ممکن است داور به يکى از جهات (تجدیدنظر، اعاده رسيدگى، تکميل رأى سابق)، بعد از صدور رأى اوليه، تصميم ديگرى اتخاذ کند که در مقام رفع ابهام يا تفسير رأى سابق نيست بلکه رأى تازه اى محسوب است. به نظر برخى از حقوقدانان قبول امکان بازبينى توسط داور علاوه بر توالى فاسد،

دليل جديد با شرايط خاصى منجر به امکان بازبينى داور در راي خويش مى شود و در عين حال اين مسئله موجب درخواست از دادگاه جهت ابطال راي داورى مى شود. اما در مقررات داورى قانون آئين دادرسى مدنى، درخصوص امکان بازبينى داور در راي خويش قانون مسکوت است. در حقوق ايران اعتراض نسبت به راي داور از طريق سازوکار ماده ۴۸۹ قانون آيين دادرسى مدنى امکانپذير است که در آن معترض مى تواند از محاکم ابطال راي داورى را تقاضا نمايد. البته اين اعتراض نسبت به بازبينى مجدد آرا متفاوت است (خليليان، ۱۳۸۲: ۱۶۸). اول آنکه اعتراض به راي داور مطابق با ماده ۴۹۳ قانون آيين دادرسى مدنى مانع اجراى راي داورى نيست مگر آنکه دادگاه با توجه به دلايل شکايت حسب مورد قرار منع اجراى راي داور يا توقف اجراى آن را با اخذ تامين مناسب در صورت اقتضا صادر کند. دوم آنکه شکايت نسبت به راي داور اثر انتقالى ندارد و در حقيقت دادگاه در مقام رسيدگى به شکايت نسبت به راي داور و صدور رأى تنها در محدوده موارد مقرر در ماده ۴۸۹ راي داور را در اين جهت مورد بررسى قرار مى دهد که حکم به بطلان راي داور صادر و يا اعتراض را محکوم به بطلان مى نمايد. سوم آن که رسيدگى به شکايت در صلاحيت دادگاه و مقام قضايى با تمامى مقررات و تشریفات مندرج در قوانين ايران نيز خواهد بود (خدابخشى، ۱۳۹۷: ۵۱۴).

متأسفانه در قوانين ايران اعاده دادرسى نسبت به راي داور پيش بينى نشده است و مقررات داورى داخلى از اين جهت ناقص است. لازم به ذکر است که در بند ۲ ماده ۳۳ همين قانون در مواردى که به دليل استناد راي به سند مجعولى که جعلى بودن آن به استناد حکم نهايى ثابت شده باشد و يا به دليل مکتوم ماندن سندی که در راي موثر بوده امکان درخواست ابطال راي وجود دارد. پس اصحاب دعوا مجاز هستند تا قبل از درخواست اجراى داورى از داور تقاضاى رسيدگى مجدد نمايد مگر اينکه طرفين به نحو ديگرى توافق کرده باشند (شمس، ۱۳۹۲: ۱۰۶-۱۰۳).

اما وضعیت مقررات داوری تجاری بین المللی نسبت به مقررات قانون آئین دادرسی مدنی متفاوت است. چنانچه مطابق با بند ح و ط ماده ۳۳ قانون داوری تجاری بین المللی در صورتی که رای داوری مستند به سندی بوده باشد که جعلی بودن آن به موجب حکم نهایی ثابت شده باشد یا پس از صدور رای مدرک یافت شود که دلیل حقانیت معترض بوده و ثابت شود که آن مدارک را طرف مقابل مکتوم داشته یا باعث کتمان آنها شده است در این حالات داور می‌تواند راساً یا به تقاضای طرفین رسیدگی مجدد نماید (معزی، ۱۳۸۸: ۳۰۴) بر اساس این ماده مذکور لازم است اول آن حيله و تقلبی به کار رفته باشد یعنی اقدامی فریبکارانه به قصد به اشتباه انداختن داوری انجام شده باشد و ثانیاً حيله و تقلب توسط کسی به کار رفته باشد که از اصحاب به دعوا بوده و حکم به نفع او صادر شده باشد. بنابراین اگر داوری دچار اشتباه شده یا حيله و تقلب توسط شخصی غیر از اصحاب دعوا انجام شده باشد درخواست اعاده دادرسی به این جهت ممکن نیست. همچنین باید تقلب به کار رفته در صدور رای دیوان داوری موثر باشد و سبب پیروزی طرف متقلب در دعوا شده باشد به نحوی که بدون آن تقلب دیوان رای دیگری صادر می‌کرد (سیفی، ۱۳۹۸: ۱۲۶-۱۲۳) بر اساس این ماده، لازم است سند مستند حکم باشد یعنی در حکم دادگاه به آن استناد شده باشد ضروری است که جعلی بودن سند پس از صدور حکم اثبات شود. بنابراین جهت جعلی شناخته شدن سند در صورتی موجب به نقض رای می‌شود که سندی که جعلی شناخته شده در حکم دیوان موثر باشد به نحوی که اگر چنین سندی نبود و جعلی نبودنش قبل از صدور حکم دیوان ثابت شده بود چنین حکمی صادر نمی‌شد (حسن زاده، ۱۳۹۰: ۷).

همچنین در حقوق ایران جعلی بودن سند منجر به اعاده دادرسی می‌گردد در حالی که مطابق با حقوق فرانسه مطابق با بند ۳ ماده ۵۹۵ قانون آیین دادرسی مدنی این کشور جعلی بودن هر دلیل اعم

مانند تباری بعدی داور با یکی از طرفین، اعتماد را از داوری سلب می‌کند و مانع از ثبات آن می‌شود. همچنین اعتبار امر مختوم ناشی از رأی داور، متوجه خود او نیز خواهد بود و همان طور که قاضی دادگاه باید به رأی خود پایبند باشد، داور نیز همین گونه است. اظهارات مغایر داور، اعتماد را از خود او نیز سلب می‌کند و همان طور که رجوع از شهادت بعد از اجرای رأی مسموع نیست و از جمله دلایل آن، بی‌اعتمادی به رجوع به شاهد است، به طریق اولی در مورد داور نیز نباید رجوع از رأی را استماع کرد (خدابخشی و شهری، ۱۳۹۸: ۲۱۳). این امر از اینجا ناشی می‌شود که گروهی از فقها مدعی شدند که در فقه و شریعت اسلامی تجدیدنظر و بازنگری در آرای داوری به رسمیت شناخته نشده است (منصور آبادی، ۱۳۸۴: ۶۵).

به نظر میرسد که اعتقاد مطلق به فقدان بازنگری داور در رای خویش حتی در صورتی که دلائل موثر و جدیدی کشف شود، صحیح نیست؛ زیرا همان طور که قاضی وقتی متوجه اشتباه در رأی خود شد، حق دارد اعلام کند تا رأی از مجاری قانونی نقض شود، در مورد داور نیز باید منطقی راهی باشد. در این خصوص در مقررات داوری ایران، تجویز به بازنگری پیش‌بینی شده است. البته چنین تجویزی مقید به شرایط و دلائل موثر می‌باشد. در همین راستا مطابق با بند ۳ ماده ۴۸۹ قانون آیین دادرسی مدنی، «اگر داور، خارج از حدود اختیار خود رأی صادر نموده باشد در این صورت فقط آن قسمت از رأی که خارج از اختیارات داور است ابطال می‌گردد». این بند، ابطال بخشی از رأی را نیز تجویز کرده است؛ اما باید به تفاوتی که بین رأی دادگاه و داور وجود دارد نیز عنایت داشت؛ به این صورت که برخلاف رأی دادگاه، در مورد رأی داور باید شرایط قرارداد و قصد طرفین را در نظر گرفت زیرا ممکن است در نظر آنها، تفکیک بخش‌هایی از اختلاف، منع شده باشد یا این تفکیک، سبب به هم خوردن تعادل در روابط یکی از آنها شود.

۴،۲ تأثیر کشف دلیل جدید بر دآوری در قانون نمونه آنسیترال

در قانون نمونه دآوری آنسیترال در مهلت سی روز پس از صدور رای این امکان برای اصحاب دعوی وجود دارد تا درخواست اصلاح هرگونه اشتباه تاییدی، نگارشی و محاسباتی و یا اصلاح اشتباهات مشابه را از مرجع دآوری درخواست نمایند. مطابق با ماده ۳۳ قانون نمونه آنسیترال، سی روز را برای تقدیم درخواست تصحیح یا تفسیر رأی پیش‌بینی شده و مرجع دآوری را نیز مکلف می‌کند در صورت موجه بودن درخواست، ظرف مهلت سی روز پس از دریافت درخواست، رأی مقتضی صادر کند. این مهلت در مورد رأی تکمیلی (اضافه)، ۶۰ روز است که البته مهلت‌های مذکور توسط مرجع دآوری قابل تمدید است. در قواعد دآوری آنسیترال (مواد ۳۷ الی ۳۹)، برای درخواست تصحیح یا تفسیر رأی، مهلت سی روز و برای صدور رأی تصحیحی یا تفسیری توسط مرجع دآوری، مهلت ۴۵ روز مقرر شده است. رأی تکمیلی نیز باید ظرف ۶۰ روز صادر شود. در این قواعد، مهلت صدور رأی تکمیلی، توسط مرجع دآوری قابل تمدید است اما در مورد تصحیح یا تفسیر رأی، سخنی از تمدید مهلت به میان نیامده است (Gaitis, 2014: 259). همچنین طرفین می‌توانند از مرجع دآوری تفسیر و ابهام زدایی را از رای را درخواست نمایند اما هیچ اشاره‌ای به امکان تجدید نظر در رای دآوری پیش‌بینی نشده است. در قانون دآوری تجاری بین‌المللی ایران مقررات مشابهی به عنوان اصلاح تفسیر رای و رای تکمیلی پیش‌بینی شده است (علوم‌ی زدی، ۱۳۹۰: ۱۰۹). با این وصف در قانون نمونه آنسیترال رای داور باید کامل باشد اگر رای داور کامل نباشد داور فقط در قسمتی که رای صادر نموده است فارغ از رسیدگی می‌شود. در دآوری بین‌المللی که پس از صدور رای داور از رسیدگی فارغ و امکان دوباره تشکیل دادگاه وجود ندارد معمولاً مهلتی برای رفع نقص رای در نظر گرفته می‌شود تا داور راساً یا به تقاضای اصحاب دعوی به مشکل رسیدگی نمایند اصلاح و تفسیر و تکمیل رای

از سند یا اقرار یا شهود منجر به اعاده دادرسی می‌گردد (خدابخشی، ۱۳۹۷: ۴۶۶). تفاوت دیگری که میان حقوق ایران و حقوق فرانسه در مورد اعاده دادرسی وجود دارد آن است که جعلی بودن سند در صورتی که به موجب حکم نهایی به اثبات برسد منجر به اعاده دادرسی می‌گردد و از آن تاریخ اعاده دادرسی حساب می‌شود در حالی که در حقوق فرانسه اثبات جعلی بودن سند دادگاه رسیدگی کننده به اعاده دادرسی با دلایلی مانند اقرار محرز و ثابت می‌شود. و نیازی به صدور حکم نهایی در این رابطه وجود ندارد. همچنین دستیابی به اسناد مکتوم صرف‌نظر از اینکه عامل کتمان، طرف دعوا باشد و یا توسط شخص ثالث اسناد مکتوم واقع شده باشد یکی از اسباب اعاده دادرسی می‌باشد (شمس، ۱۳۹۲: ۳۶۳) بنابراین دو حالت برای مکتوم بودن سند قابل تصور است کسی که سند به نفع اوست از وجود آن بی اطلاع است دو با وجود اطلاع منتفع از چنین سندی، سند مزبور در اختیار او نیست بلکه در اختیار کسی است که از ارائه آن خودداری می‌کند. همچنین به استناد این ماده اگر اسنادی که خود متقاضی آنها را در جریان دادرسی مکتوم و از ارائه و استناد به آنها خودداری کرده نمی‌تواند درخواست اعاده دادرسی کند (کریمی، ۱۳۹۷: ۲۴۳) دستیابی به اسناد مکتوم در صورتی موجب نقض خود در اعاده دادرسی می‌شود که دلیل حقانیت متقاضیان به دادرسی باشد به نحوی که اگر چنین سندی مکتوم نبود حکم به نفع طرف مقابل صادر نمی‌شد بلکه حکم به طرف دیگر دآوری صادر می‌شد (حسن زاده، ۱۳۹۰: ۱۱). در نتیجه در حقوق ایران مستندی جهت ورود دوباره داور به دلیل کشف دلیل جدید و موثر در دآوری وجود ندارد، ولی مانع ابطال رای دآوری با دلیل تازه نمی‌شود. در هر صورت صرفاً در حالاتی این امکان وجود دارد که اولاً دلیل جدید مکتوم باشد یا اینکه به دلیل تقلب مثل جعل، رای دآوری مخدوش شده باشد، ثانیاً درخواست بازبینی از رای صرفاً در مهلت معینی امکان پذیر است.

دیوان ارسال شود تغییراتی در آن انجام بدهد یا نه. پس از آن دیوان از میان اعضای خود گزارشگری را تعیین می‌کند به گزارشی مشتمل بر توصیه‌هایی در مورد تصویب یا اصلاح پیش نویس به دیوان ارائه می‌دهد و جلسه‌ای که در آن پیش نویس رای مورد بررسی قرار می‌گیرد توضیحات شفاهی خود را ارائه خواهد داد. هر چند دیوان داوری اجازه دارد شکل رای را اصلاح یا تایید کند اما در مورد محتوای رای فقط می‌تواند تفسیرش را بدون تأثیر بر آزادی تصمیم‌گیری دیوان داوری ارائه دهد (Derains&Schwartz, 2005: 313).

دیوان داوری آزاد هستند که در پرتو چنین تفاسیری رای خود را اصلاح نمایند و طبق نظر خود عمل کند هرچند آنها معمولاً تفاسیر خود را مورد توجه قرار می‌دهند در برخی قضایا نظارت دیوان در خصوص مسائل شکلی و ماهوی همپوشانی دارد. بنابراین مطابق با ماده ۳۳ مقررات آی‌سی‌سی این فرصت به دیوان داده شده است که در فرایند داوری نقش قضایی ایفا کند در واقع با بررسی رای دیوان به مرحله عنوان مرحله دوم داوری عمل می‌کند مرحله اول به وسیله دیوان داوری با صدور رای تحقق می‌یابد این تجدید نظر دیوان داوری به عنوان یک دادگاه استیناف مشکل رقابت میان دیوان داوری و دادگاه‌های ملی را نیز مطرح می‌سازد (Derains&Schwartz, 2005: 314-317). در داوری بین المللی نوین مبتنی بر سیستم نهاد نقش صلاحیتی و اداری در دو سازمان مختلف تقسیم می‌شود داور مسئول جنبه صلاحیتی و مرکز و موسسه داوری مسئول جنبه اداره می‌گردد تمرکز جنبه‌های اداری داوری در یک موسسه برای این سیستم شکل جدیدی از کنترل را به همراه می‌آورد چنین کنترل سازمانی در مورد آرا به یک فرآیند تمرکز مجدد منجر می‌شود که از طریق آن داوری تجاری بین المللی از یک سیستم حقوقی ابتدایی مبتنی بر نهادهای رسیدگی غیر متمرکز به یک سیستم متمرکز مبتنی بر موسسات تغییر شکل میدهد (Malley&Conway, 2005: 374-375).

داور در قانون داوری تجاری بین‌المللی پیش‌بینی شده است (معزی، ۱۳۸۸: ۴۸۳-۴۸۴). در عمل مکرر اتفاق می‌افتد که در مورد خواسته‌های جانبی داور مانند تعیین حق الزحمه و کارشناسی و هزینه‌های انبارداری و خسارت تأخیر در تحویل کالا داور اتخاذ تصمیم نماید در این صورت فرض بر این است که دادگاه داوری در مهلت تعیین شده باز و آماده اصلاح و تکمیل یا تفسیری است (جنیدی، ۱۳۸۷: ۷۸). بنابراین بازبینی مجدد آرای داوری توسط داور از طریق تکمیل، تفسیر و رفع ابهام از تصمیم داوری به طور محدود امکان پذیر است و رویه عملی کنوانسیون مذکور تا حدودی بازنگری تصمیمات داور را مهیا کرده است اما در مورد کشف دلیل جدید و تأثیر آن بر داوری مسکوت است.

۴٫۳ تأثیر کشف دلیل جدید در دیوانهای بین المللی داوری

مطابق با قواعد مراکز داوری داور مسئول روند رسیدگی داوری است و مرکز داوری هم مسئول اداره داوری است دیوان داوری اتاق بازرگانی بین المللی پاریس معروف به آی‌سی‌سی این کنترل را پیش از اینکه رأی صادر شود انجام می‌دهد لذا این اقدام دیوان را نمی‌توان یک استیناف واقعی توصیف کرد کما اینکه دادگاه‌های فرانسه و آلمان و پاره‌ای از دادگاه‌های ملی نیز این اقدام به دیوان را مرحله ثانوی داوری یا استینافی نمی‌دانند (Glossner, 1984: 403). دیوان داوری اتاق بازرگانی بین المللی پاریس معروف به آی‌سی‌سی در پیش نویس رای نظارت شکلی و ماهوی بر آرای داور میکند. در آغاز مشاور حقوقی مسئول موضوع در دبیرخانه دیوان قبل از ارسال پیش‌نویس دیوان آن را ارزیابی می‌کند تجربه روزانه مشاور حقوقی وی را در موقعیتی قرار داده است که می‌داند چه نکات شکلی احتمالاً توسط دیوان مطرح می‌شود و توجه دیوان را به هرگونه اشتباه تاییبی یا محاسباتی عدم توجه به یک ادعای خاص یا هرگونه اشتباه فاحش دیگر را جلب می‌کند این کار اجازه می‌دهد محکمه داوری تصمیم بگیرد که آیا قبل از این که پیش‌نویس رای

۵ نتیجه

امروزه داوری با وجود نقش موثری که در حل و فصل اختلافات دارد با انتقادهای جدی روبروست از جمله اینکه این نهاد توانایی اصلاح و بازنگری آرای صادره را مطابق با مقررات بیشتر مقررات ملی کشورها و کنوانسیون‌های بین‌المللی ندارد. با این حال در فرض کشف دلیل جدید و موثر در تصمیم داوری بیشتر مقررات قائل به حق بازبینی مجدد آرای داوری توسط داور شده‌اند. مطابق با مقررات ملی برخی کشورها، کنوانسیون‌های مربوط به داوری و همچنین رویه دیوان‌های داوری امکان بازنگری مجدد رأی داوری توسط داور ممکن است هر چند اکثر مقررات ملی، کنوانسیون‌های بین‌المللی داوری و دیوان‌های داوری این اختیار را از داور سلب نموده‌اند. با این وصف کشف دلیل یکی از طرق فوق‌العاده بازبینی مجدد رأی است. این طریق بازبینی برای مواردی است که به دلیل مشخص نشدن حقیقت موضوع دعوا یا درک غیر واقعی دعوی به دلیل اشتباه دیوان تصمیم‌گیری کرده است و با آشکار شدن واقعیت پس از صدور رأی غیر واقعی و غیر عادلانه بودن تصمیم داوری نمایان شده باشد. به عبارت دیگر داور تحت تأثیر اشتباه ناشی از منشأ شخصی یا خارجی و از طرف افراد دیگر رأی صادر کرده است. در چنین شرایطی عادلانه است که به داوری اجازه داده شود که با رسیدگی مجدد و در نظر گرفتن واقعیت کشف شده موضوع دعوا از تصمیم قبلی عدول و رأی مقتضی جدید صادر کند. مطابق با بند ح و ط ماده ۳۳ قانون داوری تجاری بین‌المللی در صورتی که رأی داوری مستند به سندی بوده باشد که جعلی بودن آن به موجب حکم نهایی ثابت شده باشد یا پس از صدور رأی مدرک یافت شود که دلیل حقانیت معترض بوده و ثابت شود که آن مدارک را طرف مقابل مکتوم داشته یا باعث کتمان آنها شده است در این حالات داور می‌تواند راساً یا به تقاضای طرفین رسیدگی مجدد نماید. در هر صورت در روند رسیدگی داوری داخلی ظاهراً مستندی برای ورود

همچنین مطابق با بند اول ماده ۲۰ قواعد داوری اتاق بازرگانی پاریس به مرجع داوری اختیار داده شده که در کوتاه‌ترین زمان ممکن واقعیات موضوع دعوا را از طریق ابزارهای مناسب احراز و هر طرف را برای ارائه دلیل اضافی احضار کند (Redfern&Hunter, 2003-2004: 99). همچنین اقتضای فعالیت‌های تجاری ممکن است مانع دستیابی به اسناد و اطلاعات محرمانه گردد. قائل شدن به عدم بررسی این اسناد سبب نامشروع شدن داوری می‌شود. در هر صورت کشف سند جدید منجر به بازنگری مجدد تصمیم داوری پس از صدور رأی نمی‌گردد هر چند ساز و کارهای نظارتی دیوان تا حدودی بازنگری تصمیمات داور را در مرحله رسیدگی فراهم نموده است و حتی به داور اجازه داده شده است که راساً تقاضای مدرک و دلیل از یکی از طرفین دعوا را کند (Peter&Paul, 2006:2).

در همین راستا ماده ۲۵ قواعد اتاق بازرگانی بین‌المللی پاریس مقرر می‌دارد:

الف) مرجع داوری باید در کوتاه‌ترین زمان ممکن وقایع مربوط به موضوع دعوا را از طریق ابزارهای مناسب تعیین و احراز کند

ب) این مرجع می‌تواند اظهارات شفاهی شهود کارشناسان منصوب طرفین یا هر شخص دیگری را با حضور طرفین یا در غیاب طرفین مشروط به اینکه مراتب صحیح به آنها ابلاغ شده باشد استماع کند

ج) این مرجع می‌تواند پس از مشاهده تقلب یک یا چند کارشناس را منصوب و ماموریت ایشان را معلوم و گزارش این نشان را دریافت کند

د) این مرجع می‌تواند هر زمان در طول جریان داوری و هر یک از طرفین احضار کند که ادله و مستندات اضافی را ارائه کنند. که این موارد حاکی از اختیار مرجع داوری در تحصیل دلیل اثبات است. بسیاری از دیوان‌های داوری به تبعیت از سیستم حقوق کامن‌لا کشف اسناد جدید را موجب بررسی مجدد رأی داور قلمداد کرده‌اند.

دوباره داور نیست ولی مانع ابطال رای داوری با دلیل تازه نمی شود.

در نظام حقوقی کامن‌لا کشف دلیل اصولاً از حقوق اصحاب دعوا است در انگلستان قاعده کشف جدید نسبت به اسناد اجرا می‌شود بدین توضیح که در فرض کشف سند جدید و موثر در نتیجه داوری، امکان بازبینی مجدد تصمیم داوری توسط داور امکان پذیر است در حالی که در آمریکا علاوه بر اسناد دلایل دیگر چون شهادت شهود امکان بازنگری توسط داور را ممکن می‌کند. در سیستم حقوق رومی-ژرمنی اساساً قاعده کشف دلیل وجود ندارد و یا به شکل وسیعی که مطرح شد مطرح نمی‌گردد. زیرا محرمانه بودن امور تجاری و همچنین سرعت داوری که مورد توجه نظام حقوق رومی-ژرمنی بوده است محدودیت هایی را برای سیستم کشف دلیل جدید در نظر گرفته‌اند. با این وصف دیوان داوری بر

اساس قانون حاکم بر موافقتنامه داوری سیستم کشف را یا اعلام خواهند کرد یا نمی‌پذیرند. صرف نظر از اثر اصلی قاعده کشف دلیل که منجر به بازبینی مجدد آرای داوری توسط داور در فرض کشف تقلب و جعل و همچنین افشای اسناد و دلائل جدید که موثر در نتیجه تصمیمات داوری است، این قاعده اثرات دیگری دارد. یکی از اثرات پذیرش قاعده کشف دلیل امکان الزام طرفین داوری به ارائه اسناد و دلائلی که در اختیار آنان است، وجود دارد. اگرچه برخی مقررات حق اصلاح یا تکمیل این ادعاها و دفاعیات را به طرفین داوری اعطا نموده است اما این امر نباید چارچوب دعوا را تغییر دهد لذا تمهیداتی چون برگزاری جلسه مقدماتی و یا تنظیم قرار نامه داوری تا حد زیادی می‌تواند از بروز تغییرات ناگهانی دفاعیات طرفین و اطاله داوری پیشگیری کند و محدوده صلاحیت داور را مشخص سازد.

منابع

- Amirmoezy, Ahmad. (2009). International arbitration in commercial disputes, Tehran: Dadgostar Publisher (In Persian)
- Alhoii nazary, Hamid, Ahmadpor, Bahareh, Shakib, Mohammadreza. (2019). Examining the possibility of revision in international investment arbitrations, 49(4), p 1191-1210(In Persian)
- Baker & McKenzie. (2010). International Arbitration Yearbook, Wolters Kluwer Russia.
- Bishop, D. (2006). The case for an appellate panel and its scope of review. In Lecture at BIICL investment treaty forum conference.
- Born, G. (2021). *International commercial arbitration: commentary and materials*, Brill.
- Brown, C. (2002). International Tribunal for the Law of the Sea. The International Journal of Marine and Coastal Law, 17(2), 267-288.
- Blackaby, Nigel- Partasides QC, Constantine- Redfern, Alan and Hunter, Martin, (2015). Redfern and Hunter on International Arbitration, Oxford University Press, Para. 6.77
- Caron, D. D. (1992). Reputation and reality in the ICSID annulment process: understanding the distinction between annulment and appeal. IC-SID Review, 7(1), 21-56.
- Caron, D. - Caplan, L., (2013). The UN-CITRAL Arbitration Rules: A Commentary, Second Ed.
- Drahozal, Christopher R, (2014). "Error Correction and the Supreme Court's Arbitration Docket", Ohio State Journal on Dispute Resolution, vol. 29, No. 1
- Derains, Y., & Schwartz, E. A. (2005). A Guide to the ICC Rules of Arbitration. Kluwer Law International BV.
- Frank, Susan. (2005). The Legitimacy crisis in investment treaty arbitration: privatizing public international law through inconsistent decisions. Fordham Law review.vol. 73
- Gaitis, James M., Ingwalson, Jr., Carl F., Shelanski, Vivien B., (2014). College of Commercial Arbitrators Guide to Best Practices in Commercial Arbitration, Juris Publishing, Inc., Third Edition, New York,
- Girsberger, Daniel- Voser, Nathalie, (2016). International Arbitration in Switzerland, Schulthess Verlag, No. 738, Art. 3.2 IBA Rules
- Glossner, O. (1984). The Influence of the International Chamber of Commerce upon Modern Arbitration, in 60 Years of ICC Arbitration: A Look at the Future. ICC.
- Greenberg, Simon- Kee, Christopher- Weeramantry J. Romesh, (2015). International Commercial Arbitration:

- An Asia-Pacific Perspective, Cambridge
- Grisel, F. (2006). Control of Awards and Re-centralisation of International Commercial Arbitration. *Civil Justice Quarterly*, 25, 166-180.
- Joneydi, Laya. (2008). ENFORCEMENT OF NULLIFIED ARBITRAL AWARDS, *Private Law Studies Quarterly (Former Law Quarterly)*, 38(4), (In Persian)
- Khodabakhsi, abdollah, Abedin zadeh shahri. (2019). The role of the arbitrator after issuing the decision. *International legal journal*, 36(61), p 203-226, (In Persian)
- Khodabakhsi, abdollah. (1397). *Arbitration Law and Dispute Resolution in Judicial Practice*, Tehran: sherkate sahmi enteshar Publisher (In Persian)
- Seifi, seyed jamal (1392). Arbitration and peaceful settlement of international disputes. *Journal of legal research*, 12(24), 6-19 (In Persian)
- Shams, Abdollah. (1392). *Civil procedure, advanced course, third volume*, Tehran: Majd Publications. (In Persian)
1. Karimi, Abbas (2017). *Civil Procedure Code*, Tehran: Majd Publications
- Kaufmann-Kohler, Gabrielle., Rigozzi, Antonio, (2015). *International Arbitration: Law and Practice in Switzerland*, Oxford University Press, 1st Ed., London,
- Kim, D. (2011). "The annulment committee's role in multiplying inconsistency in ICSID arbitration: the need to move away from an annulment-based system ". *NYU Law Review*. Vol 86
- Mohebi, Ebrahimi. (2018). The necessity of forming an appeal panel in international investment arbitration. *Legal Research*, 22(87), 357-382
- Mansoorabadi, Abbas. (1384). The right to appeal in the fair trial process, *Journal of Private Law*, 3(8), pp. 61-89
- Nikbakht, Hamidreza. (1390). *International Commercial Arbitration - Code of Arbitration*, Ch2. Tehran: Institute of Commercial Studies and Research
- Ollomiyazdi (1390). Validation of implicit obligation in international treaties: Rereading two decisions of the Iran-United States Claims Arbitration Court. *Public Law Research* 13(32), 202-218.
- O'Malley, N.D. (2005). *Rules of evidence in international arbitration: an annotated guide*, Taylor&Francis Group, London and New York
- O'Malley, N. D., & Conway, S. C. (2005). *Document Discovery in International Arbitration-Getting the Documents You Need*. *Transnat'l Law.*, 18, 371.
- Peter, M. Starr, P. (2006). *Compulsion of evidence in international commercial arbitration*, available at:

www.mallesons.com/publications/market-alerts/2006

Matthews, Paul- Malek, Hodge M., (2012). Disclosure, Sweet & Maxwell, No. 1.01

Muller-Chen, M. (2009). Use of Evidence Obtained in US-American Discovery in International Civil Procedure Law and Arbitration in Switzerland, The. ASA Bull., 27, 196.

Redfern, A., & Hunter, M. (2004). Law and practice of international commercial arbitration. Sweet & Maxwell.

Thomas, J. C., & Dhillon, H. K. (2017). The Foundations of Investment Treaty Arbitration: The ICSID Convention, Investment Treaties and the Review of Arbitration Awards. ICSID Review-Foreign Investment Law Journal, 32(3), 459-502.

Veeder, V.V., (2006). Document Production in England: Legislative Development and Current Arbitration Practice, In Document Production in International Arbitration 57, ICC International Court of Arbitration Bulletin.

